

Verschillende ervaringen, verschillende werelden.

Inleiding en verantwoording

Zintuiglijke bijzonderheden bij mensen met autisme is reeds langer een onderwerp van onderzoek. In de diagnostische omschrijving van autismspectrumstoornissen (DSM IV-TR) maakt men niet echt melding van 'waarnemingsproblemen'. Toch is men het er over eens dat vele mensen met een autismspectrumstoornis een bijzondere waarneming hebben. Vele mensen met autisme getuigen hiervan en geven ons een inzicht in de aard en de gevolgen van deze bijzondere waarneming. Zoals het er naar uitziet zal binnen de DSM V (te verwachten in 2013) de bijzondere waarneming wel een plaats krijgen onder de mogelijke kenmerken van een autismspectrumstoornis. Het werk van Olga Bogdashina 'Waarneming en zintuiglijke ervaringen bij mensen met autisme en aspergersndroom' uit 2004 heeft de belangstelling voor dit thema zeer sterk gestimuleerd. Sindsdien hebben er vele variaties van de vragenlijst die zij in haar boek heeft ontwikkeld het licht gezien. Het is zeer nuttig om een zicht te krijgen op de bijzondere waarneming van bepaalde personen met een autismspectrumstoornis. De oorspronkelijke vragenlijst leek echter moeilijker te gebruiken bij mensen met autisme en verstandelijke beperking. Zeker bij die mensen bij wie reflecteren en/of communiceren over hun waarneming moeilijk, zometijds onmogelijk is.

Een aanpassing drong zich dus op en zo werd binnen het SEN gestart met een werkgroep 'autisme, waarneming en verstandelijke beperking'. Deze groep stelde zich tot doel om de oorspronkelijke lijst van Bogdashina aan te passen en zo ook bruikbaar te maken bij kinderen en volwassenen met een (matig tot diep) verstandelijke beperking.

Uitgangspunt werd dat men de mensen zelf niet kan bevragen maar dat men aangewezen is op het inzicht van mensen die dicht bij de persoon staan in zijn dagdagelijks functioneren. In die zin werd het heel belangrijk om via vragen naar 'gedrag' te peilen naar die bijzondere waarneming. Dit is geen eenvoudige opgave. In een aantal gevallen kan aan een bepaald gedrag meerdere oorzaken ten grondslag liggen. De sterkte van het instrument bestaat er dan ook in om via deze vragenlijst te komen tot een samenhangend verhaal en niet te peilen naar 'geïsoleerd' gedrag.

Wanneer we spreken over bijzondere waarneming dan spreken we over meer dan onder en overgevoeligheid. De autismspectrumstoornis is in wezen een problematiek van betekenisverlening die gestuurd wordt vanuit perceptie. Je kan de waarneming niet isoleren van de cognitieve

verwerking van de prikkels. Het complexe van de waarneming heeft een zeer grote impact op 'hoe' mensen met een autismespectrumstoornis in het leven staan. Als de waarneming bijzonder is, dan ook de betekenisverlening en de ervaring van de wereld om hen heen en als gevolg daarvan ook het gedrag.

Een inzicht in de bijzondere waarneming moet ons helpen om:

- Een beter inzicht te krijgen in de wijze waarop de persoon de wereld ervaart.
- Een zicht te krijgen op de kwetsbaarheid van de persoon en dan ook de gepaste bescherming en begeleiding te bieden.
- Het (bijzonder)gedrag te begrijpen, waarbij we ook oog moeten hebben voor de 'mooie' kant van de bijzondere waarneming die zich kan uiten in een passie voor bepaalde prikkels.

De vragenlijst

De vragenlijst bestaat uit 3 grote delen:

1. Bijzondere waarnemingskenmerken

Via een uitgebreide vragenlijst proberen we een zicht te krijgen op de bijzondere waarneming van de persoon. We proberen een idee te krijgen over 'hoe anders' het zien, horen voelen, ruiken, smaken en waarnemen van het eigen lichaam is bij een bepaalde persoon. Dit 'anders waarnemen' proberen we te benoemen vanuit gedrag. Dit is onze enige ingangspoort tot deze 'andere waarneming' bij de mensen met autisme en een verstandelijke beperking. Dit is geen gemakkelijke opdracht. Om de herkenbaarheid van de bijzondere waarneming te vergroten worden de vragen die moeten gescoord worden verder toegelicht met concrete gedragingen. Het is aan de interviewer om hiermee aan de slag te gaan en eventueel verder door te vragen om zo een zicht te krijgen op het bijzondere van de waarneming.

Het in kaart brengen van deze kenmerken geeft niet alleen een aanduiding van de mogelijke 'kwetsbaarheid' maar laat ook toe om een beter inzicht te krijgen in het proces van informatieverwerking en betekenisverlening van een bepaalde persoon.

Bovendien kan het opzoeken van bepaalde prikkels een verklaring krijgen vanuit deze gegevens.

2. Kwetsbaarheid

Mensen met autisme en een verstandelijke beperking hebben een grotere kwetsbaarheid. Een bijzondere waarneming kan een deel van deze kwetsbaarheid verklaren. Een andere waarneming kan leiden tot een overdaad aan indrukken die niet verwerkt kunnen

worden. We zien dan ook vaak gedrag dat de betekenis heeft van een duidelijk zichtbaar/hoorbaar of eerder verstild signaal dat het allemaal teveel wordt. Het gedrag is niet zozeer een oplossing maar veel eerder een ontsnappen aan of de controle verliezen over de veelheid van prikkels.

3. Copingstrategieën

Het is vaak erg duidelijk hoe mensen met autisme en een verstandelijke beperking omgaan met hun zintuiglijke bijzonderheden. Soms sluiten ze zich duidelijk af voor bepaalde input (handen op de oren houden, handen voor de ogen houden, ...), soms vermijden ze bepaalde plaatsen of activiteiten, soms blokkeren ze of trekken zich terug in een kleinere beschermde omgeving.

Maar naast deze gedragstrategieën zien we ook dat zij als het ware hun waarneming kunnen aanpassen of sturen als oplossing voor hun waarnemingsproblemen. Dit is zeker niet altijd een bewust gebeuren, het is werkelijk op het niveau van de zintuigen zelf dat er een soort 'omgaan met' zintuiglijke problemen ontstaat. Dit soort verdedigingsmechanismen geeft ons nog een beter zicht op de bijzondere waarneming. Het is als het ware de andere kant van de medaille: aan de ene kant heb je de kenmerken van een bijzondere waarneming zoals beschreven in deel 1 en aan de andere kant heb je de verdedigingsmechanismen vanuit de zintuigen zelf: de copingstrategieën. Oog hebben voor deze laatste geeft meer inzicht en vermijdt dat we het gedrag dat hiermee samen gaat als zinloos of , erger, als storend gaan bekijken.

De afname

Het afnemen van deze vragenlijst dient te gebeuren door een persoon met ervaring in deze bijzondere problematiek. Elk onderdeel van de lijst start met een vrij algemeen verkennende vraag waarna door het verder bevragen een beter inzicht bekomen wordt.

Waarneming is verbonden met denken en gedrag en het is dan ook aangewezen dat de persoon die deze vragenlijst afneemt een deskundige in autisme is. Het is immers meer dan een bevragen naar een bijzondere waarneming, het is meteen ook een verkennen van de invloed van deze waarneming op de informatieverwerking bij mensen met autisme.

Men neemt deze vragenlijst af van een persoon die zeer dicht bij de cliënt staat. Dit betekent dat hij of zij de persoon met autisme zeer goed moet kennen in zijn dagdagelijks handelen van opstaan tot slapengaan. Hij of zij kent de persoon voldoende in zaken zoals verzorging, maaltijden, vrije tijd, dagbesteding, enz ... Bij voorkeur is dat ook iemand die de persoon reeds langer kent. Op deze wijze wordt ook informatie

verkregen over de 'geschiedenis' van de bijzondere waarneming. Uiteraard verdient het aanbeveling om meerder personen (ouders en professionelen) te interviewen over dezelfde client.

Bij het interview dient men zich te hoeden voor teveel onmiddellijke interpretaties. Bovendien zal het vaak nodig zijn om los te komen van de vragenlijst om bepaalde waarnemingsbijzonderheden verder te verkennen .

De vragenlijst die je hieronder vindt biedt een leidraad voor het interview rond de bijzondere waarneming. Telkens vertrekt men van een algemeen geformuleerde uitspraak . Bijvoorbeeld: 'Wordt niet graag aangeraakt door mensen' Als men vindt dat dit kenmerk geenszins van toepassing is dan is het niet nodig om de 'subvraagjes' verder te bekijken. Bij twijfel kan men de 'subvraagjes' die eigenlijk verwijzen naar concrete voorbeelden van gedrag gebruiken om de vraag te verduidelijken. Is de algemeen uitspraak echt van toepassing op de persoon dan verdient het aanbeveling om via de voorbeelden van concrete gedragingen het inzicht verder te verfijnen.

Scoring

Bij het invullen van de lijst hou je in eerste instantie geen rekening met de mogelijke interpretaties . Je beperkt je tot het scoren in de categorieën 'was waar' , , 'waar' , 'niet zeker' en 'niet waar'. Enkel de hoofditens (de vetgedrukte beweringen) worden gescoord. De voorbeelden van het gedrag die men onder elk item vindt kunnen aangekruist worden maar worden niet nog eens apart gescoord.

'was waar': het bijzondere waarnemingskenmerk werd vroeger reeds herkend bij de persoon

Het is belangrijk om ook een zicht te hebben op de ontwikkelingsgeschiedenis van de persoon met autisme. Zo is het raadzaam om bewust te gaan vragen naar bijzondere waarnemingskenmerken in de vroege ontwikkeling (ouders hebben hier vaak erg heldere info over) of in de ruimere ontwikkelingsgeschiedenis. Het aanwezig zijn van deze kenmerken in de ontwikkeling terwijl deze nu niet meer zo herkend worden kan een aanduiding zijn van de 'copingvaardigheden' van de persoon, van het 'uitdoven' van deze kenmerken doorheen de ontwikkeling, van het beter 'begrijpen' en dus beter kunnen 'omgaan' met bepaalde prikkels maar evengoed van een verder aangepaste omgeving die in evenwicht is met de competenties en behoeftes van de persoon.. Tot op zekere hoogte is het gedrag dat hoort bij bijzondere waarnemingskenmerken stressgerelateerd. Het kan dus dat een kenmerk na lange tijd van afwezigheid weer lijkt op te duiken als een soort signaal van 'overvraging', van 'decompensatie' of van 'regressie'.

Al deze zaken pleiten er voor om aandacht te besteden aan het scoren van de 'geschiedenis' van de bijzonder waarneming. Het kan ook dat een bijzonder kenmerk dat men herkent binnen de (vroeger) ontwikkeling van een bepaalde persoon nog steeds aanwezig is bij deze persoon. Het is dus perfect mogelijk dat men 'was waar' scoort en ook 'waar' scoort op dezelfde vraag. Dit geeft aan dat een kenmerk dat er vroeger reeds was nog steeds een grote rol speelt in het leven van deze persoon.

'waar': het bijzondere waarnemingskenmerk wordt duidelijk herkend in het actuele functioneren van de persoon.

Een veel voorkomend probleem is dat men bij het scoren van de lijst een bepaald bijzonder gedrag wel herkent bij een persoon maar dat men zich afvraagt of dit nu echt een illustratie van een bijzondere waarneming is dan wel dat het een illustratie is voor het autistisch denken. Die twee zaken zitten in elkaar verweven ; waarneming en betekenisverlening gaan hand in hand en het is dan ook nuttig om toch 'waar' te scoren maar in de kolom opmerkingen je bemerking over het autistisch denken neer te schrijven.

'niet zeker': er is onvoldoende duidelijkheid of onvoldoende informatie om dit item als 'waar' of 'niet waar' te scoren.

Vaak beschikt de geïnterviewde over onvoldoende informatie om een duidelijk antwoord te geven op bepaalde vragen. Deze score betekent dus een aanduiding dat hier nog verder moet naar gevraagd worden bij andere informanten. Het kan ook zijn dat de 'onzekerheid' opgehelderd wordt door bijkomende observatie van de persoon in bepaalde situaties.

'niet waar': dit bijzonder waarnemingskenmerk wordt niet herkend bij deze persoon.

Dit vraagt weinig verdere verduidelijking. Men ziet nooit gedrag dat bij dit kenmerk hoort.

Deze vragenlijst is een proefversie. Geef dan ook aan welke moeilijkheden je ondervindt bij het invullen van de lijst. Het beste is om dit te doen door deze vragen aan te kruisen die moeilijk te begrijpen of moeilijk te scoren zijn.

Alvast bedankt voor de medewerking.

Verschillende ervaringen, verschillende werelden

Een vragenlijst over waarneming en zintuiglijke ervaringen voor mensen met autisme

Lees vóór iedere vragenlijst goed de inleidende informatie

Er zijn 2 delen. Deel 1 gaat over hoe de persoon met autisme waarneemt met al zijn zintuigen. Deel 2 gaat over hoe die persoon omgaat met die waarneming. Hierdoor is het mogelijk dat een vraag terug komt in beide delen.

Kolom 1 : nummer vraag

Kolom 2 : te observeren gedrag

Kolom 3: de score

ww: was waar, dit gedrag kwam vroeger voor, nu niet meer

w: waar, dit gedrag komt nu voor

nz: niet zeker, je twijfelt

nw: niet waar, dit gedrag komt niet voor

Kolom 4 : ruimte voor opmerkingen

Neem je tijd, het is niet noodzakelijk om de lijst in 1 keer in te vullen en je mag zeker bijkomende opmerkingen hanteren

Naam van de persoon met autisme:

Cognitieve mogelijkheden:

Diagnosen/ anamnese:

Zintuiglijke functies:

Naam van de verslaggever:

Medicatie:

Invuldatum:

Bron: Bogdashina, O. (2004) 'Waarneming en zintuiglijke ervaringen bij mensen met het Aspergersndroom' uitgeverij Garant

INHOUD

1. WAARNEMING EN ZINTUIGLIJKE ERVARINGEN	8
1.1. Overgevoeligheid en ondergevoeligheid	8
1.1.1. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het zicht</i>	8
1.1.2. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het gehoor</i>	11
1.1.3. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van de tast</i>	13
1.1.4. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het ruiken</i>	16
1.1.5. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van de smaak</i>	18
1.1.6. <i>Vragen i.v.m. propioceptie</i>	19
1.1.7. <i>Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het vestibulaire</i>	21
1.2. Het onvermogen of moeilijkheden om onderscheid te maken tussen voorgrond en achtergrond.....	23
1.3. Een gevoeligheid of verstoring voor een specifieke prikkel	25
1.4. Fascinatie voor bepaalde prikkels	27
1.5. Een inconsistente of fluctuerende waarneming.....	29
1.6. Gefragmenteerde waarneming, gedeeltelijke vervorming	31
1.7. Vervormde waarneming	33
1.8. Vertraagde waarneming	35
2. KWETSBAARHEID	37
3. HOE WORDEN ZINTUIGLIJKE ERVARINGEN GEHANTEERD	39
3.1. Mono-verwerking.....	39
3.2. Perifere waarneming compensatie van een te sterke waarneming.....	41
3.3. Compenseren voor een onbetrouwbaar zintuig met behulp van andere zintuigen	43

1. WAARNEMING EN ZINTUIGLIJKE ERVARINGEN

1.1. Overgevoeligheid en ondergevoeligheid

Bij overgevoeligheid is er een intense of verhoogde gevoeligheid voor normale prikkels. We zien dat sommige mensen met autisme prikkels gaan vermijden. *Bijvoorbeeld de persoon wil niet aangeraakt worden door anderen.*

Overgevoeligheid kan leiden tot twee verschillende soorten ervaring: verstoring of fascinatie.

- Verstoring brengt pijn of onlust met zich mee. Deze prikkel probeert men te vermijden (zie 1.3.). *Bijvoorbeeld: de flikkering van TL-lampen.*
- Fascinatie kan een aangename ervaring waardoor bepaalde prikkels worden opgezocht (zie 1.4.). *Bijvoorbeeld: gek op spiegels en glinsterende voorwerpen.* Fascinatie kan echter ook aanleiding geven tot angst, onrust, probleemgedrag.

Bij ondergevoeligheid is er een duidelijk verminderde gevoeligheid voor normale prikkels. We zien dat sommige mensen met autisme op zoek gaan naar sterke prikkels om te kunnen waarnemen. *Bijvoorbeeld: wrijft met de handen tegen een stenen muur.*

1.1.1. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het zicht

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
1	Kijkt voortdurend naar heel kleine details, raapt de kleinste stofjes op	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Eet alle kruimels</i>					
	☐ <i>Heeft problemen met details op de weg / raapt alles op</i>					
	☐ <i>Verzamelt bepaalde voorwerpen op vorm of kleur</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
2	Heeft moeite met fel licht en lichtcontrasten	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Houdt bij fel licht, reflecties, ... handen voor de ogen of doet de ogen dicht</i>					
	☐ <i>Verdraagt bepaalde patronen in textiel of weefselstructuren niet</i>					
	☐ <i>Heeft het moeilijk bij binnen en buiten gaan</i>					

	☐ <i>Geraakt moeilijk over drempels (visuele verandering in de vloer)</i> ☐ <i>Weigert binnen te gaan</i> ☐ <i>Eet niet graag van een wit bord, aan tafel met wit tafellaken, blinkend bestek</i> ☐ <i>Andere:</i>					
3	Wordt angstig bij snelle lichtflitsen ☐ <i>Bliksem</i> ☐ <i>Fotoflits</i> ☐ <i>Snel wisselende TV-beelden</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
4	Vermindert het aantal visuele prikkels ☐ <i>Kijkt meestal naar de grond, het plafond of naar de lucht</i> ☐ <i>Sluit vaak de ogen</i> ☐ <i>Kijkt naar de voeten tijdens het lopen</i> ☐ <i>Zet een zonnebril of petje op</i> ☐ <i>Wil altijd eerst lopen</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
5	Vermijdt het aantal visuele prikkels ☐ <i>Zoekt het donker op</i> ☐ <i>Zet kap op</i> ☐ <i>Wandelt graag in het schemerdonker</i> ☐ <i>Verstopt zich</i> ☐ <i>Kruipt onder kussens</i> ☐ <i>Kruipt in een hoekje</i> ☐ <i>Vermijdt oogcontact</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
6	Raakt in de war bij beweging van andere mensen in de omgeving ☐ <i>Eet moeilijk bij teveel beweging, eet vlotter wanneer hij alleen is</i> ☐ <i>Weigert de (kleed)ruimte van het zwembad binnen te gaan</i> ☐ <i>Weigert het water in te gaan</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
7	Zoekt bepaalde visuele prikkels op ☐ <i>Licht</i> ☐ <i>Reflecties</i> ☐ <i>Kleuren</i> ☐ <i>Beweging</i>	☐	☐	☐	☐	

	☐ <i>Andere:</i>					
8	Kijkt met gespannen aandacht naar mensen of voorwerpen	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Kijkt de begeleider constant aan</i>					
	☐ <i>Wil altijd laatst lopen</i>					
	☐ <i>Houdt van lintjes, fantasietjes of patronen (op kledij)</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
9	Beweegt vingers of voorwerpen vlak voor de ogen	☐	☐	☐	☐	
10	Staart gebiologeerd naar weerspiegeling of felgekleurde voorwerpen	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Houdt van televisie</i>					
	☐ <i>Zit graag in de bus of auto</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
11	Blijft in een (niet vertrouwde) ruimte het liefst dicht bij een muur	☐	☐	☐	☐	

Bijkomende informatie:

Merk je specifiek gedrag /over- of ondergevoeligheid voor visuele prikkels tijdens :

Zwembad	
Snoezelruimte	
Andere	

1.1.2. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het gehoor

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
12	Sluit de oren af bij allerlei geluiden	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Wil steeds zijn kap opzetten tijdens een wandeling</i>					
	☐ <i>Houdt bij lawaai van mensen of muziek de oren dicht</i>					
	☐ <i>Kruipt onder kussens</i>					
	☐ <i>Slaat op de oren</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
13	Wordt wakker bij het minste geluid	☐	☐	☐	☐	
14	Reageert opvallend op mensen, dieren of voorwerpen die mogelijk geluid kunnen maken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Baby</i>					
	☐ <i>Plots roepen</i>					
	☐ <i>Imiteert geluiden</i>					
	☐ <i>Telefoon</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
15	Merkt de geluiden sneller op dan anderen	☐	☐	☐	☐	
16	Reageert negatief op diffuse geluiden (= mengeling, verspreid zonder bepaalde grenzen)	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Zee</i>					
	☐ <i>Mensenmenigten</i>					
	☐ <i>Zwembad</i>					
	☐ <i>Autoweg</i>					
	☐ <i>Eet moeilijk bij veel lawaai,... eet vlotter wanneer hij/zij alleen is</i>					
	☐ <i>Wordt onrustig bij muziek,...</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
17	Reageert negatief op plotse geluiden	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Onweer</i>					
	☐ <i>Starten van de auto</i>					
	☐ <i>Opzetten van de stofzuiger, grasmachine, haardroger, scheerapparaat,...</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
18	Reageert negatief op aanhoudende geluiden	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Rijdt niet graag mee in de auto</i>					
	☐ <i>Stofzuiger, grasmachine, haardroger, scheerapparaat,...</i>					

	☐ Andere:					
19	Maakt luide ritmische geluiden	☐	☐	☐	☐	
	☐ Slaat op voorwerpen					
	☐ Gooit met deuren					
	☐ Tikt					
	☐ Maakt zelf geluiden					
	☐ Andere:					
20	Heeft voorkeur voor diffuse geluiden of zoekt ze op	☐	☐	☐	☐	
	☐ Zee					
	☐ Mensenmenigten					
	☐ Zwembad					
	☐ Autoweg					
	☐ Drukke ruimtes					
	☐ Eet moeilijk bij veel lawaai, eet vlotter wanneer hij/zij alleen is					
☐ Andere:						
21	Heeft voorkeur voor plotse geluiden of zoekt ze op	☐	☐	☐	☐	
	☐ Onweer					
	☐ Starten van de auto					
	☐ Opzetten van de stofzuiger, grasmachine, haardroger, scheerapparaat,...					
☐ Andere:						
22	Heeft voorkeur voor aanhoudende geluiden of zoekt ze op	☐	☐	☐	☐	
	☐ Rijdt graag mee in de auto					
	☐ Stofzuiger, grasmachine, haardroger, scheerapparaat,...					
	☐ Gaat bij feestjes op zoek naar geluidsboxen					
☐ Andere:						
23	Hoort graag voorwerpen ritselen, scheuren, ...	☐	☐	☐	☐	
24	Zoekt mensen, dieren of voorwerpen op die geluid kunnen maken	☐	☐	☐	☐	

Bijkomende informatie:

Merk je specifiek gedrag /over- of ondergevoeligheid voor auditieve prikkels tijdens :

Zwembad	
Pretpark	
Kapper	
Andere	

1.1.3. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van de tast

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
25	Wordt niet graag aangeraakt door mensen	☐	☐	☐	☐	
	☐ Zoekt afstand, loopt van mensen weg					
	☐ Raakt snel geïrriteerd in ruimtes met veel mensen					
	☐ Heeft niet graag dat de haren gewassen worden					
	☐ Wil altijd eerste of laatste lopen					
	☐ Geeft niet graag een hand					
	☐ Slaat, bijt of nipt zichzelf als reactie op aanraking					
	☐ Schuift op in zetel als iemand erbij komt zitten					
	☐ Andere:					
26	Raakt zelf niet graag andere mensen aan	☐	☐	☐	☐	
27	Heeft moeite met contact met materiaal	☐	☐	☐	☐	
	☐ Wil zo min mogelijk aanraking van washand of handdoek					
	☐ Houdt niet van douchen, houdt niet van regen op het hoofd					
	☐ Houdt niet van haar knippen/nagels knippen					
	☐ Kan bepaalde soorten textiel of weefselstructuren niet verdragen					
	☐ Verdraagt geen nieuwe kleren					
	☐ Reageert sterk op naden, etiketten, mouwen,...					
	☐ Staat erop steeds dezelfde kleren te dragen					
	☐ Kleedt zich vaak uit, doet vaak de schoenen uit					
	☐ Gebruikt de handpalmen niet					
	☐ Maakt niet graag zijn handen vuil					
	☐ Is selectief in het materiaal waarmee hij/zij wil eten					
	☐ Neemt het bestek met 2 vingertoppen vast					
	☐ Andere:					
28	Heeft oraal -tactiel problemen	☐	☐	☐	☐	
	☐ Houdt niet van tandenpoetsen					
	☐ Eet heel vlug					
	☐ Spuwt alles uit					
	☐ Kokhalst					
	☐ Rumineert/herkauwt					
	☐ Slikt moeilijk					
	☐ Kauwt moeilijk					

	☐ <i>Had als baby problemen met de overgang van vloeibaar naar vast voedsel</i> ☐ <i>Eet graag gepureerd, heeft ook graag groenten plat gekookt</i> ☐ <i>Eet liefst knapperig voedsel</i> ☐ <i>Heeft moeite met voeding met een bepaalde structuur</i> ☐ <i>Moet aangemoedigd worden om te slikken</i> ☐ <i>Wil geen bruisende dranken</i> ☐ <i>Drinkt enkel bruisende dranken</i> ☐ <i>Lust enkel eten met saus</i> ☐ <i>Eet de korstjes van de boterhammen niet op</i> ☐ <i>Veegt heel vaak de mond schoon</i> ☐ <i>Wil altijd iets in de mond, wil altijd op iets bijten</i> ☐ <i>Morst veel bij eten/drinken</i> ☐ <i>Voelt aan het eten in het bord</i> ☐ <i>Andere:</i>					
29	Reageert zeer sterk op warmte, koude ☐ <i>Is niet graag buiten</i> ☐ <i>Is ongewoon voorzichtig bij aanraking met water</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
30	Zoekt mensen op die hem/haar aanraken ☐ <i>Pakt hand om hem/haar te masseren</i> ☐ <i>Wordt graag geknuffeld</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
31	Zoekt mensen op die hij/zij zelf kan aanraken ☐ <i>Knuffelt graag</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
32	Zoekt contact op met materiaal ☐ <i>Houdt van strak zittende kledij</i> ☐ <i>Houdt van de zandbak; voelt veelvuldig aan het zand, steekt zand in de mond, ... (sensopatisch materiaal)</i> ☐ <i>Smeert met stoelgang</i> ☐ <i>Houdt van lintjes en andere fantasietjes op de kledij</i> ☐ <i>Kruipt graag onder een deken of kussen</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	
33	Bezeert zichzelf vaak om tactiele prikkels te kunnen ervaren ☐ <i>Automutilatie</i> ☐ <i>Slaat op voorwerpen</i> ☐ <i>Andere:</i>	☐	☐	☐	☐	

34	Hoge tolerantie voor pijn en temperatuur	☐	☐	☐	☐	
	☐ Gaat graag wandelen bij wind, regen, sneeuw... (extreme temperaturen)					
	☐ Plast in de broek (terwijl normaal zindelijk)					
	☐ Andere:					

Bijkomende informatie:	
Merk je specifiek gedrag /over- of ondergevoeligheid voor tactiele prikkels tijdens :	
Zwembad	
Pretpark	
Kapper	
Andere	

1.1.4. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het ruiken

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
35	Is zeer gevoelig voor lichaamsgeuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ Houdt afstand, loopt bij mensen weg					
	☐ Raakt snel geïrriteerd in drukke ruimtes					
	☐ Wordt niet graag geknuffeld, heeft moeite met aanraking					
	☐ Slaat, bijt of nijpt zichzelf					
	☐ Andere:					
36	Houdt vast aan gekende geuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ Staat erop steeds dezelfde kleren te dragen					
	☐ Wil steeds dezelfde zeep, shampoo, parfum					
	☐ Is selectief in het materiaal waarmee hij/zij wil eten					
	☐ Andere:					
37	Heeft af en toe problemen met naar het toilet gaan	☐	☐	☐	☐	
	☐ Houdt plas op					
	☐ Andere:					
38	Reageert sterk op geuren (bijv. schoonmaakmiddel, boerderij,...)	☐	☐	☐	☐	
	☐ Kokhalst					
	☐ Loopt weg vanuit ruimtes met een sterke geur					
	☐ Andere:					
39	Ruikt aan zichzelf, andere mensen en voorwerpen	☐	☐	☐	☐	
	☐ Ruikt aan eten vooraleer in de mond te steken					
	☐ Wil onderweg overal aan ruiken					
	☐ Is selectief in het materiaal waarmee hij/zij wil eten					
	☐ Andere:					
40	Speelt met, ruikt aan luier, urine, stoelgang	☐	☐	☐	☐	
	☐ Verzamelen van stoelgang					
	☐ Plast in de broek (terwijl normaal zindelijk)					
	☐ Andere:					
41	Gaat af op sterke geuren, ruikt aan sterke geuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ Wordt aangetrokken door dieren					
	☐ Verblijft graag op de boerderij, stallen					

	☐ <i>Houdt van paardrijden omwille van de geur</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

Bijkomende informatie:	
Merk je specifiek gedrag /over- of ondergevoeligheid voor tactiele prikkels tijdens :	
Zwembad	
Pretpark	
Kapper	
Andere	

1.1.5. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van de smaak

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
42	Reageert extreem op smaakprikkelers	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Spuwt alles uit</i>					
	☐ <i>Duwt alles weg</i>					
	☐ <i>Kokhalst</i>					
	☐ <i>Eet met het puntje van de tong</i>					
	☐ <i>Is selectief in het materiaal waarmee hij/zij wil eten</i>					
	☐ <i>Wil niet dat zijn/haar eten gemengd wordt</i>					
	☐ <i>Lust enkel eten met steeds dezelfde verdoezelende saus</i>					
	☐ <i>Weigert eten omwille van de smaak</i>					
☐ <i>Andere:</i>						
43	Grote afkeer voor bepaalde smaken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>zout</i>					
	☐ <i>zoet</i>					
	☐ <i>bitter</i>					
	☐ <i>zuur</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
44	Grote voorkeur voor bepaalde smaken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>zout</i>					
	☐ <i>zoet</i>					
	☐ <i>bitter</i>					
	☐ <i>zuur</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
45	Eet oneetbare dingen, eet ongeacht wat	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Wil onderweg dingen in de mond steken zoals blaadjes, takken, steentjes,...</i>					
	☐ <i>Steekt voorwerpen in de mond en likt eraan</i>					
	☐ <i>Eet verschillende smaken door elkaar (bijv. zoet en zuur)</i>					
	☐ <i>Rumineert, herkauwt</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
46	Reageert soms in het geheel niet op smaak	☐	☐	☐	☐	
47	Lust enkel eten met sterk smakende sausen	☐	☐	☐	☐	

1.1.6. Vragen i.v.m. proprioceptie

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
48	Heeft een verminderd bewustzijn van zijn/haar lichaam in stabiele toestand	☐	☐	☐	☐	
	☐ Hangt op de stoel, zakt scheef weg op de stoel					
	☐ Neemt een vreemde lichaamshouding aan					
	☐ Houdt van strakke kledij					
	☐ Propt mond vol (ook met niet-eetbare dingen)					
	☐ Lakens moeten strak aangespannen zijn					
	☐ Stampet tegen de stoel of tafel (om te weten dat hij/zij zit)					
	☐ Andere:					
49	Heeft een verminderd bewustzijn van zijn/haar lichaam in beweging	☐	☐	☐	☐	
	☐ Draait met het hele lichaam om naar iets te kijken					
	☐ Loopt tegen voorwerpen en mensen aan of struikelt vaak					
	☐ Zet de voeten op een aparte manier neer (bijv. plat of stampend)					
	☐ Geraakt moeilijk over drempels					
	☐ Wil contact tussen lichaam en ondergrond					
	☐ Body rocking					
	☐ Voert repetitieve handelingen uit met handen, hoofd en/of lichaam					
☐ Andere:						
50	Heeft een verminderd bewustzijn van zijn/haar lichaam bij manipulatie	☐	☐	☐	☐	
	☐ Heeft moeite met het hanteren van kleine voorwerpen (bijv. met knopen ondanks fijne motorische mogelijkheden)					
	☐ Neemt het bestek met 2 vingertoppen vast					
	☐ Gebruikt de handpalmen niet					
	☐ Kan tijdens het stappen geen voorwerpen vasthouden					
	☐ Heeft geringe spierkracht					
	☐ Houdt voorwerpen niet stevig vast, laat dingen uit handen					

	vallen					
	☐ Andere:					
51	Is zich niet bewust van eigen lichaamssignalen	☐	☐	☐	☐	
	☐ Eet heel vlug					
	☐ Voelt geen honger of dorst, kent geen verzadigingsgevoel					
	☐ Lijkt niet aan te geven dat hij/zij honger of dorst heeft ook al zou hij/zij dat kunnen					
	☐ Zou eten tot hij/zij braakt					
	☐ Andere:					
52	Zoekt diepe druk	☐	☐	☐	☐	
	☐ Kruipt onder kussens, dikke matten,...					
	☐ Kruipt in kleine kasten					
	☐ Houdt van stoeien					
	☐ Automutilatie					
	☐ Andere:					
53	Kent de eigen krachten niet	☐	☐	☐	☐	
	☐ Slaat op voorwerpen, gooit met deuren					
	☐ Kwetst anderen bij spelletjes					
	☐ Andere:					

1.1.7. Vragen i.v.m. overgevoeligheid en ondergevoeligheid van het vestibulaire

Er kan een vestibulaire storing zijn op verschillende manieren, hou rekening met de verschillende bewegingen: lineair, boven-onder, draaien.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
54	Reageert opvallend schrikachtig of vermijdt vrij gewone lichamelijke bewegingsactiviteiten	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Ervaart liggen op het luchtkussen terwijl iemand springt als zeer onaangenaam</i>					
	☐ <i>Houdt niet van paardrijden</i>					
	☐ <i>Wordt misselijk of geeft over in de speeltuin of in de auto</i>					
	☐ <i>Vermijdt schommels, draaimolens, glijbanen, trampoline, kermisattracties</i>					
	☐ <i>Zit niet graag in zwembad</i>					
	☐ <i>Vermijdt activiteiten waarbij het evenwicht bewaard moet worden</i>					
	☐ <i>Vindt het moeilijk om te huppelen, springen, op een fiets of driewieler te rijden</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
55	Wordt angstig of overstuur wanneer de voeten de grond niet meer raken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Vindt het moeilijk om te huppelen, springen, op een fiets of driewieler te rijden</i>					
	☐ <i>Houdt altijd een voet op de grond bij het zitten</i>					
	☐ <i>Beweegt op trampoline, maar springt niet</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
56	Vindt het moeilijk om op oneffen of onstabiele ondergrond te lopen of te kruipen	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Geraakt moeilijk over drempels</i>					
	☐ <i>Heeft problemen met trappen</i>					
	☐ <i>Kijkt naar de voeten tijdens het lopen</i>					
	☐ <i>Verkiest om op stenen te lopen i.p.v. op gras</i>					
	☐ <i>Wil niet op het waterbed, luchtkussen,...</i>					
	☐ <i>Zit graag dicht bij begeleider of kruipt tegen de wand van het luchtkussen</i>					

	☐ Andere:					
57	Zoekt lichamelijke bewegingsactiviteiten op	☐	☐	☐	☐	
	☐ Zit wel graag in de bus of auto					
	☐ Springt heel hard op het luchtkussen					
	☐ Ervaart liggen op het luchtkussen terwijl iemand springt als zeer aangenaam					
	☐ Kruipt boven op de wand					
	☐ Houdt van paardrijden					
	☐ Houdt van schommels, draaimolens, glijbanen , trampoline, ..., zoekt ze op					
	☐ Zit graag op kermisattracties					
	☐ Rolt/wiegt heen en weer					
	☐ Wiegt het hoofd constant					
	☐ Houdt ervan om met het hoofd naar beneden te hangen					
	☐ Andere:					
58	Wordt nooit misselijk op schommels, draaimolens, trampolines	☐	☐	☐	☐	

1.2. Het onvermogen of moeilijkheden om onderscheid te maken tussen voorgrond en achtergrond

Waarneming is het opnemen van prikkels uit de totale omgeving. Hierbij wordt spontaan een selectie gemaakt tussen prikkels op de voorgrond en prikkels op de achtergrond. De informatie wordt dus gefilterd. Het onderscheid niet kunnen maken tussen voor- en achtergrond is vooral zichtbaar bij "veraf" zintuigen (visueel, auditief, smaak, geur en tast) en minder bij "dichtbij" zintuigen (proprioceptie en vestibulair).

Bijvoorbeeld tijdens het oversteken letten we wel op de auto's maar niet op de vogels die fluiten.

Sommige mensen met autisme maken dit onderscheid niet. Alle details blijven op de voorgrond.

Bijvoorbeeld tijdens het oversteken horen ze de vogels even luid als het aankomende verkeer.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
59	Maakt visueel geen onderscheid tussen voor- en achtergrondprikkel	☐	☐	☐	☐	
	☐ Heeft problemen met dieptezicht en afstand					
	☐ Vindt zaken niet terug (bijv. blauwe kousen in de kousenlade)					
	☐ Kan zijn/haar aandacht niet richten op één iets					
	☐ Raakt snel gedesoriënteerd op de speeltuin					
	☐ Andere:					
60	Maakt auditief geen onderscheid tussen voor- en achtergrondprikkel	☐	☐	☐	☐	
	☐ Raakt bij een wandeling afgeleid door alle geluiden					
	☐ Kind reageert niet op naam/bekend geluid in drukke omgeving en doet dit wel in een rustige omgeving					
	☐ Kind richt zich niet op geluiden in drukke					
	☐ Andere:					
61	Maakt geen onderscheid tussen sterke en zwakke geuren	☐	☐	☐	☐	
62	Maakt geen onderscheid tussen sterke en flauwe smaken (zout, zuur, bitter, zoet)	☐	☐	☐	☐	
	☐ Mengt alle smaken					
	☐ Andere:					
63	Maakt tactiel geen onderscheid tussen voor- en achtergrondprikkel	☐	☐	☐	☐	

	☐ Voelt niet dat een tas te warm is, doordat de kledij op datzelfde moment als vervelend ervaren wordt					
	☐ Andere:					
64	Weigert om ruimtes met een veelheid aan zintuiglijke prikkels binnen te gaan	☐	☐	☐	☐	
	☐ Zwembad					
	☐ Snoezelruimte					
	☐ Feestzaal					
	☐ (Winkel)straat					
	☐ Andere:					

1.3. Een gevoeligheid of verstoring voor een specifieke prikkel

Hier gaat het om specifieke prikkels, die vrij geïsoleerd voorkomen, terwijl er verder geen opvallende gevoeligheden voor zintuiglijke prikkels blijken.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
65	Raakt gefrustreerd door bepaalde specifieke visuele prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Kleuren					
	☐ Lichtsoorten : TL, led					
	☐ Patronen					
	☐ Bewegingen					
	☐ Andere:					
66	Raakt gefrustreerd door bepaalde geluiden	☐	☐	☐	☐	
	☐ Toonhoogte					
	☐ Intonatie van stem					
	☐ Grasmachine					
	☐ Dierengeluiden					
	☐ Motor van een wegen					
	☐ Wenen van kinderen					
	☐ Andere:					
67	Raakt gefrustreerd door bepaalde specifieke tactiele prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Textiel of weefselstructuur					
	☐ Aanraking (temperatuur, druk en intensiteit, heel specifieke delen van het lichaam, ...)					
	☐ Vermijd contact met specifiek materiaal (papierenzakdoek, piepschuim, watten, ...)					
	☐ Vibraties					
	☐ Andere:					
68	Raakt gefrustreerd bij bepaalde geuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ Eten					
	☐ Onderhoudsproducten					
	☐ Parfum					
	☐ Medicatie					

	☐ <i>Verzorgingsproducten</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
69	Raakt gefrustreerd bij bepaalde smaken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Eten</i>					
	☐ <i>Tandpasta</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
70	Raakt gefrustreerd bij bepaalde specifieke eigen bewegingen en eigen lichaamshoudingen	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Ondersteboven hangen</i>					
	☐ <i>Voeten niet op de grond</i>					
	☐ <i>Ronddraaien</i>					
	☐ <i>Schommelen</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

1.4. Fascinatie voor bepaalde prikkels

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
71	Wordt gefascineerd door bepaalde specifieke kleuren en patronen.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Bewegingen					
	☐ Patronen					
	☐ Glanzende, flikkerende of reflecterende voorwerpen					
	☐ Kleuren (voedsel, speelgoed, kledij)					
	☐ Lichtsoorten, vormen van verlichting, zonlicht, TL, led, ...					
	☐ Andere:					
72	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke geluiden.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Voorwerpen (tikkende klok)					
	☐ Machines					
	☐ Dieren					
	☐ Mensen					
	☐ Echo's					
	☐ Eigen geluiden					
☐ Andere:						
73	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke tactiele prikkels.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Vibraties					
	☐ Sensopatisch materiaal (zand, stoelgang, water, ...)					
	☐ Textiel					
	☐ Specifiek materiaal (papierenzakdoek, piepschuim, watten, ...)					
	☐ Voedselstructuur (puree, beschuiten, ..)					
	☐ weefselstructuur (washandje, fluweel, ...)					
	☐ Aanraking (temperatuur, druk en intensiteit, heel specifieke delen van het lichaam, ...)					
☐ Andere:						
74	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke geuren.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Verzorgingsproducten					
	☐ Onderhoudsproducten					
	☐ Parfum					
	☐ Andere:					

75	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke smaken.	☐	☐	☐	☐		
	☐ Zoekt overal bepaalde smaken op						
	☐ Likt steeds aan dezelfde voorwerpen						
	☐ Andere:						
76	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke drukervaring	☐	☐	☐	☐		
	☐ Zoekt bepaalde drukervaring op (onder zware voorwerpen kruipen, zich vastzetten in kleine ruimte, klampt iemand vast om geknuffeld te worden, hoofdbonken, ...)						
	☐ Houdt plas op						
	☐ Vuisten maken, lichaamsdelen anderszins spannen, ...						
	☐ Wil slapen met een zwaar deken op zich						
	☐ Zet zich vast						
	☐ Breath holding spells						
	☐ Andere:						
77	Wordt gefascineerd door bepaalde, specifieke vestibulaire prikkels.	☐	☐	☐	☐		
	☐ Spinnen						
	☐ Springen						
	☐ Draait vaak rond eigen as						
	☐ Andere:						

1.5. Een inconsistente of fluctuerende waarneming

Verwarrend voor sommige mensen met autisme is de veranderlijkheid van waarneming. Dus een identieke prikkel wordt niet steeds op een identieke wijze waargenomen.

Bijvoorbeeld soms niet reageren op pijn en soms erg overdreven reageren op dezelfde pijn.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
78	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie, of plezier) op dezelfde visuele prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Licht					
	☐ Kleur					
	☐ Visuele patronen					
	☐ Andere:					
79	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie of plezier) op dezelfde auditieve prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Bepaalde geluiden					
	☐ Lawaai					
	☐ Andere:					
80	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie of plezier) op dezelfde tastprikkel	☐	☐	☐	☐	
	☐ Kleding					
	☐ Aanraking					
	☐ Warmte					
	☐ Pijn					
	☐ Andere:					
81	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie of plezier) op dezelfde geuren	☐	☐	☐	☐	
82	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie of plezier) op dezelfde smaken	☐	☐	☐	☐	
83	Toont uiteenlopende reactie op dezelfde houding en handeling (proprioceptieve prikkel)	☐	☐	☐	☐	

	☐ <i>Houding bewaren of niet</i>					
	☐ <i>Drukregelen bij een knuffel</i>					
	☐ <i>Voorwerp niet kunnen loslaten of niet kunnen vasthouden</i>					
	☐ <i>Kopje te sterk vastknijpen, laten vallen</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
84	Toont uiteenlopende reacties (soms wel, soms niet reageren, opzoeken of vermijden, frustratie of plezier) bij dezelfde bewegingsactiviteiten	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Schommelen</i>					
	☐ <i>Glijden</i>					
	☐ <i>Rondraaien</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

1.6. Gefragmenteerde waarneming, gedeeltelijke vervorming

Sommige mensen met autisme die teveel aan informatie moeten verwerken zijn vaak niet in staat een totaalbeeld van een situatie op te delen in zinvolle eenheden. Ze verwerken dit beeld in stukjes en beetjes die toevallig hun aandacht trekken. Bijvoorbeeld: een gelaat wordt gezien als ogen, neus, kin en niet als een gezicht.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
85	Richt de aandacht op kleine onderdelen van de omgeving in plaats van het totaalbeeld wat betreft het visuele	☐	☐	☐	☐	
	☐ Kunnen lezen, maar niet wanneer de tekst getypt is in "times new roman"					
	☐ Niet de hele speelgoedauto zien maar alleen het wiel					
	☐ Kan pas eten wanneer alle details aan tafel kloppen					
	☐ Kan pas slapen wanneer de details van de kamer kloppen					
	☐ Herkent bekende mensen niet bij verandering aan het uiterlijk					
	☐ Niet begrijpen van pictogrammen wanneer een bepaald detail ontbreekt					
	☐ Loopt verloren in een gekende, vertrouwde omgeving					
	☐ Andere:					
86	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in een auditieve waarneming	☐	☐	☐	☐	
	☐ Zoek bepaalde fragmenten in een liedje steeds terug					
	☐ Steeds dezelfde toets op een keyboard aanslaan					
	☐ Koppelen van geluiden aan je handelingspatroon (een bepaald liedje horen voor de persoon zich kan aankleden)					
	☐ Steeds hetzelfde geluid van een activitycentre opzoeken					
	☐ Andere:					
87	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in een tactiele waarneming	☐	☐	☐	☐	
	☐ Enkel met een bepaalde lepel willen eten					
	☐ Inspecteert oppervlak waarop gelopen moet worden alvorens voet op te zetten					

	☐ <i>Reageert op kledij op bepaalde gedeelten van het lichaam</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
88	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in geuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Enkel kunnen opstaan wanneer de persoon koffie ruikt</i>					
	☐ <i>Zich enkel kunnen wassen wanneer een bepaalde zeep ruikt</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
89	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in smaken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Geen spaghetti willen eten als er geen basilicum in zit</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
90	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in houding en handelen	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Verzet zich tegen nieuwe en onbekende motorische activiteiten</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
91	Richt de aandacht op details en/of is verward wanneer bepaalde details veranderen in bewegingsactiviteiten	☐	☐	☐	☐	

1.7. Vervormde waarneming

Hier ervaren sommige mensen met autisme een vervorming van diepte, formaat, ruimte, grootte.... in hun waarneming.

Bijvoorbeeld: een lijn getekend op de grond wordt ervaren als een drempel waar je moet over stappen.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
92	Onderzoekt en controleert visuele waarnemingen. Reageert niet zoals verwacht op visuele prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Heeft problemen met overgangen in de ruimte					
	☐ Aarzelt, blokkeert of verzet zich bij hoogtes, laagtes, drempels, trappen, vloerpatronen, deuren					
	☐ Lijkt te schrikken wanneer er iemand onverwachts in de buurt komt					
	☐ Kijkt met gespannen aandacht naar mensen en voorwerpen					
	☐ Vindt het moeilijk om een bal te vangen, ondanks een goede oog-handcoördinatie					
	☐ Zoekt afstand of invalshoek					
	☐ Bewegen alsof iemand zijn zicht moet bijstellen, bijv. dicht tegen mensen aankijken, dicht in bord kijken					
	☐ Andere:					
93	Onderzoekt en controleert auditieve waarnemingen. Reageert niet zoals verwacht op auditieve prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ Beweegt om de gepaste afstand te vinden bij het luisteren					
	☐ Kan de geluiden van mensen of dingen niet inschatten					
	☐ Zoekt de gepaste manier om mensen of dingen aan te raken of vast te pakken					
	☐ Raakt een voorwerp verschillende keren aan voor het vastgepakt wordt					
	☐ Andere:					
94	Onderzoekt en controleert tactiele waarnemingen. Reageert niet zoals verwacht op tactiele prikkels	☐	☐	☐	☐	
95	Onderzoekt en controleert geuren. Reageert niet zoals verwacht op geuren	☐	☐	☐	☐	
	☐ Reageert zeer wisselend op dezelfde geuren					

	☐ <i>Gekende shampoo of parfum</i>					
	☐ <i>Koffie</i>					
	☐ <i>Zwembad</i>					
	☐ <i>Boerderij</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
96	Onderzoekt en controleert smaken. Reageert niet zoals verwacht op smaken	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Reageert zeer wisselend op dezelfde smaken</i>					
	☐ <i>Houdt de ene keer wel en de andere keer niet van hetzelfde product van een bepaald merk</i>					
	☐ <i>Probeert de smaak vast te houden door lang te proeven van het eten</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
97	Onderzoek en controleert lichaamsbeweging. Reageert niet zoals verwacht op lichaamsbeweging.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Lijkt een wisselend evenwichtsgevoel te hebben</i>					
	☐ <i>Kan de ene keer wel vlot fietsen, de andere keer niet</i>					
	☐ <i>Lichaamservaring in bewegende toestand geeft een wisselend beeld (in dezelfde situatie)</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

1.8. Vertraagde waarneming

Vertraagde waarneming komt vaak voor bij mensen met autisme en dit voor elk zintuig. Wanneer gewaarwordingen in kleine gedeelten binnen komt, vraagt het heel veel tijd en moeite om tot een totaalbeeld te komen.

Bijvoorbeeld: de persoon herhaalt de opdracht verbaal maar heeft lange tijd nodig voordat hij aan de opdracht kan beginnen.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
98	Reageert vertraagd op visuele prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Knijpt niet meteen de ogen dicht als het licht aangaat</i>					
	☐ <i>Heeft veel tijd nodig om te reageren op visueel aanbod (bijv. dagschema, kaartje, oefening,...)</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
99	Reageert vertraagd op auditieve prikkels	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Reageert traag of zeer laat op geluiden, instructies, ...</i>					
	☐ <i>Antwoordt zeer laat op een gestelde vraag of instructie</i>					
	☐ <i>Heeft moeite met een opeenvolging van verschillende instructies</i>					
	☐ <i>Echolalie</i>					
☐ <i>Andere:</i>						
100	Reageert vertraagd op geurprikkel	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Ruikt frietjes in een leefgroep en spreekt er pas over als hij al in een andere leefgroep is.</i>					
☐ <i>Andere:</i>						
101	Reageert vertraagd op smaakprikkel	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Zegt pas na verschillende happen dat hij het niet lust</i>					
	☐ <i>Duurt erg lang voor hij voedsel doorslikt</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
102	Heeft veel tijd nodig om van houding te veranderen of om dingen te manipuleren	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Doet er lang over om recht te gaan staan of te gaan zitten.</i>					
	☐ <i>Het duurt lang voor hij bezig is en voor hij terug stopt.</i>					
	☐ <i>Doet er lang over om iets te nemen.</i>					
	☐ <i>Lijkt zich houderig of als een robot te bewegen.</i>					

	☐ <i>Andere:</i>					
103	De reactie op het bewogen worden is vertraagd.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Vertraagd mee wiegen op schommel en blijven wiegen nadat schommelen gedaan is</i>					
	☐ <i>Vertraagd mee bewegen op Sherborne</i>					
	☐ <i>Houdt het hoofd recht omhoog, ook bij een scheve of voorover gebogen houding en corrigeert zich maar na verloop van tijd</i>					
	☐ <i>Verkrampt reageren bij bewogen worden</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

2. KWETSBAARHEID

Door het niet kunnen filteren, door overgevoeligheid, door vertraagde, vervormde of gefragmenteerde waarneming is de persoon met autisme zeer kwetsbaar voor zintuiglijke overbelasting.

Gedragingen die we hieronder vragen om te scoren zijn vooral signalen dat het teveel wordt. Soms is dat erg duidelijk, soms is er net heel weinig gedrag.

Belangrijk is het om vooral oog te hebben voor deze omgevingen waarin overbelasting waarschijnlijk wordt. In onderstaande lijst geven we een aantal gedragingen die we al dan niet herkennen binnen een aantal 'omgevingen' maar men hoeft zich uiteraard niet beperkt te voelen door de hier aangehaalde 'omgevingen'. Er wordt voldoende ruimte gelaten om bijkomende omgevingen te beschrijven.

	Woedeaanval	Weglopen	Zelfverwonding	Blokken	Apathisch	In zichzelf terugtrekken	Niet reageren op overbelasting (verduidelijk hier de zintuiglijke modaliteit: visueel, auditief, ...)
woongroep							
klas							
speelplaats							
dagbesteding							
feestjes							
winkel/markt							
zwembad							
bus							
op straat							
pretpark							
snoezelruimte							
andere:							

Het gevolg van het onvermogen om sensorische informatie te filteren en van overspoeld te worden door sensorische prikkels is dat iemand kan waarnemen zonder dat hij de betekenis kan geven aan de gewaarwording, dus zonder dat hij deze kan interpreteren. Zo iemand is ziende blind of horende doof. Sensorische agnosie is een vorm van zelfbescherming, een manier om overbelasting door zintuiglijke indrukken tegen te gaan.

	Lijkt niets te horen	Lijkt niets te zien	Lijkt niets te voelen	Lijkt niets te ruiken	Lijkt niets te smaken	Lijkt positie van het lichaam niet te ervaren
woongroep						
klas						
speelplaats						
dagbesteding						
feestjes						
winkel/markt						
zwembad						
bus						
op straat						
pretpark						
snoezelruimte						
andere:						

3. HOE WORDEN ZINTUIGLIJKE ERVARINGEN GEHANTEERD

Sommige mensen met autisme gebruiken verdedigingsmechanismen om controle uit te oefenen op binnenkomende sensorische prikkels. Er zijn vier verschillende manieren om zich zelf te beschermen tegen hun 'andere' zintuiglijke waarneming. Combinaties hiervan zijn mogelijk.

3.1. Mono-verwerking

Bij mono-verwerking wordt enkel de informatie afkomstig van 1 zintuig verwerkt. Onbewust komt er wel een grote hoeveelheid aan informatie via de andere zintuigen binnen, maar die informatie wordt niet verwerkt. Bijvoorbeeld: een persoon kan een voorwerp niet vast houden en luisteren tegelijkertijd.

Inleidende informatie:

Merk je dat de persoon verschillende zintuigen niet samen kan gebruiken?

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
1	Als de persoon aan het kijken is, kan hij niet tegelijkertijd luisteren, voelen, smaken, ruiken, bewegen.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Als er veel visuele afleiding of beweging is, kan de persoon niet rechtstaan</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
2	Als de persoon aan het luisteren is, kan hij niet tegelijkertijd zien, voelen, ruiken, smaken, bewegen.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Als de radio op staat, blijft de persoon aan de computer zitten zonder verder te werken.</i>					
	☐ <i>Als er een opdracht gegeven wordt, sluit de persoon zijn ogen.</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
3	Als de persoon aan het voelen is, kan hij niet tegelijkertijd horen, zien, smaken, proeven, bewegen.	☐	☐	☐	☐	
4	Als de persoon aan het ruiken is, kan hij niet tegelijkertijd kijken,	☐	☐	☐	☐	

	luisteren, voelen, bewegen, smaken.					
5	Als de persoon aan het smaken is, kan hij niet tegelijkertijd kijken, luisteren, voelen, bewegen, ruiken.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Als hij eet, sluit de persoon zijn ogen.</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
6	Als de persoon aan het bewegen is, kan hij niet tegelijkertijd kijken, luisteren, voelen, smaken, ruiken.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Geen hand kunnen geven bij wandelen.</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					

3.2. Perifere waarneming compensatie van een te sterke waarneming

Dit is het vermijden van rechtstreekse waarneming, actief en gedempte waarneming.

Inleidende informatie:	
Vermijdt de persoon directe waarneming?	
Neemt afstand van of ontvlucht ...	

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
7	Vermijdt rechtstreeks kijken naar mensen of dingen.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Wil steeds zijn kap of pet op zetten</i>					
	☐ <i>Lijkt door de dingen heen te kijken</i>					
	☐ <i>Kijkt vaak vanuit een ooghoek</i>					
	☐ <i>Kijkt vaak naar het plafond of naar de vloer</i>					
	☐ <i>Maakt geen oogcontact</i>					
	☐ <i>Handen voor de ogen houden</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
8	Vermijdt rechtstreeks luisteren	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Legt handen op de oren</i>					
	☐ <i>Begrijpt instructies beter als ze "tegen de muur gericht zijn"</i>					
	☐ <i>In zwembad oren onder water</i>					
	☐ <i>Wil steeds koptelefoon of oordopjes</i>					
	☐ <i>Slikken, neus afsluiten</i>					
	☐ <i>Andere:</i>					
9	Vermijdt rechtstreeks voelen aan mensen of dingen.	☐	☐	☐	☐	
	☐ <i>Handpalmen niet gebruiken</i>					
	☐ <i>Flauwe pengreep</i>					
	☐ <i>Kan alleen functionele, dus geen sociale aanraking verdragen</i>					
	☐ <i>Wil altijd als eerste of laatste lopen</i>					
	☐ <i>Houdt afstand</i>					
	☐ <i>Trekt mouwen over handen</i>					

	☐ Enkel handen geven met handschoenen aan					
	☐ Andere:					
10	Vermijdt rechtstreekse confrontatie met geuren.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Neus dicht nippen					
	☐ Achteruit gaan staan als voedingskar passeert					
	☐ Andere:					
11	Vermijdt rechtstreekse confrontatie met smaken.	☐	☐	☐	☐	
	☐ Eet met het puntje van de tong					
	☐ Andere:					

3.3. Compenseren voor een onbetrouwbaar zintuig met behulp van andere zintuigen

Tengevolge van hypergevoeligheid, gefragmenteerde, vervormde of vertraagde waarneming en sensorische agnosie is één zintuig voor mensen met autisme nooit voldoende om vat te krijgen op hun omgeving. Daarom gebruiken ze vaak andere zintuigkanalen om de tekortkomingen van dat zintuig te compenseren.

Nr	Observatie	Score				Opmerking
		ww	w	nz	nw	
12	Kijken geeft niet genoeg informatie, dus ruikt, smaakt, luistert, voelt aan/naar mensen en dingen.	☐	☐	☐	☐	
13	Ruiken geeft niet genoeg informatie, dus kijkt, smaakt, luistert, voelt aan/naar mensen en dingen.	☐	☐	☐	☐	
14	Smaken geeft niet genoeg informatie, dus kijkt, ruikt, luistert, voelt aan/naar mensen en dingen.	☐	☐	☐	☐	
15	Luisteren geeft niet genoeg informatie, dus kijkt, ruikt, smaakt, voelt aan/naar mensen en dingen.	☐	☐	☐	☐	
16	Voelen geeft niet genoeg informatie, dus kijkt, ruikt, smaakt, luistert aan/naar mensen en dingen.	☐	☐	☐	☐	